



Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine

**Federalni zavod
za statistiku**

IZVJEŠTAJ O KVALITETU

**za Statistiku plaća
zaposlenih,
2018**

**FEDERALNI
ZAVOD ZA
STATISTIKU**

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, mart 2019

Sadržaj

1. STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI	6
1.1. Namjena istraživanja.....	6
1.2. Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija.....	6
1.3. Korištene klasifikacije.....	6
1.4. Izveštajna jedinica.....	6
1.5. Statistička jedinica posmatranja.....	6
1.6. Pokrivenost i obuhvat.....	6
1.7. Statistički koncepti i definicije.....	7
2. RELEVANTNOST.....	7
2.1. Korisnici podataka statističkog istraživanja.....	7
2.1.1. Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja.....	7
2.1.2. Procjena korisničkih potreba.....	8
2.1.3. Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika.....	8
2.2. Kompletnost podataka.....	8
2.2.1. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti podataka (R1).....	8
3. TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE	8
3.1. Greška uzorkovanja.....	8
3.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Greška uzorkovanja (A1).....	8
3.1.2. Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja.....	8
3.2. Neuzoračke greške.....	8
3.2.1. Neuzoračke greške – Greške obuhvata.....	8
3.2.1.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa prekomjernog obuhvata (A2).....	9
3.2.1.2. Indikator kvaliteta i učinka – Udio zajedničkih jedinica (A3).....	9
3.2.1.3. Greška nedovoljnog obuhvata.....	9
3.2.1.4. Mjere za smanjenje grešaka obuhvata.....	9
3.2.2. Neuzoračke greške - Greške mjerenja.....	9
3.2.2.1. Razlozi za nastanak grešaka mjerenja.....	9
3.2.2.2. Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja.....	9
3.2.2.3. Indikatori kvaliteta i učinka – Stopa uređivanja podataka (A9).....	9
3.2.3. Neuzoračke greške - Greške neodgovora.....	10
3.2.3.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa neodgovora izvještajne jedinice (A4).....	10
3.2.3.2. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa neodgovora varijable (A5).....	10
3.2.3.3. Postupci u slučaju neodgovora.....	10
3.2.3.4. Postupci za smanjenje stope neodgovora.....	10

3.2.4.	Imputacija.....	10
3.2.4.1.	Indikator kvaliteta i učinka – Stopa imputiranih podataka (A7).....	10
3.2.5.	Revizije	10
3.2.5.1.	Indikator kvaliteta i učinka - Prosječna veličina revizije podataka (A6).....	10
4.	PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVE.....	11
4.1.	Pravovremenost objave	11
4.1.1.	Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)	11
4.1.2.	Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave konačnih rezultata (TP2).....	11
4.2.	Tačnost objave.....	11
4.2.1.	Indikator kvaliteta i učinka - Tačnost objave (TP3).....	11
4.3.	Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objave.....	11
5.	USKLAĐENOST I UPOREDIVOST.....	11
5.1.	Usklađenost	11
5.1.1.	Indikator kvaliteta i učinka – Usklađenost između različitih izvora podataka (CH1).....	11
5.1.2.	Razlozi za veća odstupanja.....	12
5.2.	Uporedivost.....	12
5.2.1.	Indikator kvaliteta i učinka – Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1).....	12
5.2.2.	Indikator kvaliteta i učinka – Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)	12
5.2.3.	Prekidi u vremenskim serijama	12
5.3.	Geografska uporedivost.....	12
5.3.1.	Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema	12
5.4.	Desezoniranje	12
6.	DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT	12
6.1.	Saopćenje u kojima se objavljuju podaci.....	12
6.2.	Publikacije u kojima se objavljuju podaci	12
6.3.	On – line baza podataka	13
6.4.	Pristup mikropodacima.....	13
6.5.	Dostupnost metodološke dokumentacije.....	13
6.6.	Mjere za poboljšanje razumljivosti diseminiranih rezultata	13
6.7.	Indikator kvaliteta i učinka – Korištenje (konsultovanje) setova podataka (AC1).....	13
6.8.	Indikator kvaliteta i učinka – Meta podaci konsultacije (AC2).....	13
6.9.	Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)	13
7.	TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA.....	13
7.1.	Troškovi provođenja statističkog istraživanja	13
7.2.	Opterećenost davalaca podataka.....	13
7.3.	Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti.....	13

8. POVJERLJIVOST.....	14
8.1. Povjerljivost - politika.....	14
8.2. Povjerljivost – postupanje sa podacima	14
9. STATISTIČKA OBRADA.....	15
9.1. Izvor podataka	14
9.2. Učestalost prikupljanja podataka.....	14
9.3. Prikupljanje podataka.....	14
9.4. Validacija podataka	15
9.5. Kompilacija podataka	15
9.6. Prilagođavanja	15
9.6.1. Sezonsko prilagođavanje	15

1. STATISTIČKI PROCES I NJEGOVI REZULTATI

1.1. Namjena istraživanja

Osnovni cilj Mjesečnog statističkog istraživanja o plaćama zaposlenih jeste dobivanje podataka o prosječnim mjesečnim isplaćenim neto i bruto plaćama zaposlenih u Federaciji BiH, kao i da se iskaže dinamika kretanja plaća izražena nominalnim i realnim indeksima.

Mjesečnim statističkim istraživanjem o zaposlenima i plaći (RAD-1) se prikupljaju podaci o isplaćenim neto i bruto masama plaća za izvještajni mjesec i broju zaposlenih na koje se odnose izvršene isplate.

Referentni period za ovo istraživanje je kalendarski mjesec koji prethodi mjesecu u kojem se prikupljaju podaci. Na osnovu mjesečnih podataka izračunava se prosječna godišnja plaća zaposlenih.

1.2. Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija

Pravni osnov za prikupljanje, obradu i publikovanje podataka o plaćama zaposlenih su:

- Zakon o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 63/03 i 9/09),
- Program provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2017. – 2020. godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 19/17),
- Plan provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2018. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 8/17).

1.3. Korištene klasifikacije

- Klasifikacija djelatnosti KD BiH 2010, koja sadržajno i strukturno u potpunosti odgovara EU statističkoj klasifikaciji djelatnosti NACE Rev. 2.

1.4. Izvještajna jedinica

Izvještajne jedinice su izabrane pravne osobe svih oblika vlasništva iz svih područja djelatnosti KD BiH 2010, koje posluju na teritoriji Federacije BiH i zapošljavaju 10 i više zaposlenih, osim pravnih osoba koje su registrovane u djelatnostima:

T - Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe i Područja djelatnosti U - Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i organa, nisu obuhvaćeni istraživanjem o zaposlenima.

1.5. Statistička jedinica posmatranja

Jedinice posmatranja su istovremeno i izvještajne jedinice. Izvještajne jedinice (pravne osobe) daju podatke pojedinačno za jedinice u svom sastavu. U nekim slučajevima registrovane lokalne jedinice same direktno dostavljaju podatke.

Izbor izvještajnih jedinica kojima će se slati obrasci RAD-1 i od kojih će se tražiti podaci potrebni za izračunavanje prosječnih mjesečnih isplaćenih plaća i broja zaposlenih na koje se odnose izvršene isplate, se vrši prema kriteriju ukupnog broja zaposlenih na nivou osnovnog subjekta. Obuhvataju se sve pravne osobe koje zapošljavaju 10 i više zaposlenih, po pripadajućim lokalnim jedinicama uz uslov poslovanja na teritoriji Federacije BiH.

1.6. Pokrivenost i obuhvat

Okvir za obuhvat istraživanja RAD-1 za 2018. godinu je Statistički poslovni registar (SPR) aktivnih poslovnih subjekata - pravnih osoba, na dan 31. 12. 2107. godine. U adresar su uključene sve aktivne pravne osobe iz Statističkog poslovnog registra koje zapošljavaju 10 i više zaposlenih iz svih područja djelatnosti KD BIH, osim pravnih osoba koje su registrovane u djelatnostima:

T - Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe i Područja djelatnosti U - Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i organa, nisu obuhvaćeni istraživanjem o zaposlenima.

Prosječan mjesečni obuhvat za 2018. godinu je 8.276 izvještajnih jedinica (sa jedinicama u sastavu), čime je obuhvaćeno oko 80% od ukupnog broja zaposlenih u pravnim osobama (preduzećima, ustanovama, organima uprave i drugim organizacijama).

Prema dostavljenom adresaru Službe za statistiku u kantonima vrše distribuciju statističkih obrazaca na početku kalendarske godine, za cijelu godinu. Na osnovu adresara, mjesečnim prikupljanjem podataka vrši se kontrola realizacije obuhvata. Ako sve izvještajne jedinice koje su u adresaru dostave izvještaje, smatra se da je adresar u potpunosti realizovan. Adresar se mjesečno ažurira ukoliko izvještajne jedinice promjene: adresu, djelatnost, status i broj zaposlenih.

Ukoliko se desi da neke izvještajne jedinice prestanu sa radom ili smanje broj zaposlenih ispod 10, iste se isključuju iz obuhvata. Istovremeno se uključuju izvještajne jedinice koje su u toku godine povećale broj zaposlenih iznad 10, kao i novoosnovani subjekti.

U podatke o plaćama uključeni svi zaposleni koji su primili plaću za mjesec izvještavanja. Podaci o plaćama se popunjavaju na osnovu računovodstvenih evidencija.

Prosječne mjesečne isplaćene plaće zaposlenih u Federaciji BiH izračunavaju se iz podataka o plaćama pravnih osoba koje su obuhvaćene adresarom, dok plaće zaposlenih u obrtu i srodnim djelatnostima, kao i plaće pripadnika odbrane ne ulaze u obračun prosječnih plaća. U izvještajima se ne iskazuju obračunate a neisplaćene plaće zaposlenih.

1.7. Statistički koncepti i definicije

Neke od važnijih definicija statističkog istraživanja o plaćama su:

- **Neto plaća obuhvata** plaću za obavljene rad, kao i naknade plaća po osnovu radnog odnosa (neizvršeni a plaćeni sati) za: godišnji odmor, plaćeni dopust, državne praznike i neradne dane utvrđene zakonom, bolovanja koja idu na teret izvještajne jedinice, plaćeno odsustvo sa posla, zastoje u poslu bez krivnje zaposlenog. Isplaćena plaća za obavljene rad obuhvata osnovnu plaću, dodatke na radni staž, dodatke za rad u smjenama, dežurstva, noćni rad, prekovremeni rad, rad nedjeljom i praznikom, dodatke zbog loših uslova rada i ostala primanja proistekla iz rada.
- **Neto plaća ne obuhvata** ostala novčana primanja zaposlenih kao što su: topli obrok, prevoz, regres, solidarna pomoć, jednokratna novčana pomoć i slično. Ne uključuju se ni primanja po ugovoru o povremenim i privremenim poslovima, nakanade za autorska djela, otpremnine i jubilarne nagrade, ostale beneficije zaposlenih, te naknade za bolovanja koja ne idu na teret poslodavca.

Prosječna isplaćena neto-plaća u Federaciji BiH, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku, ne obuhvata akontaciju poreza na dohodak.

- **Bruto plaća obuhvata** neto plaću plus zakonom propisana obavezna izdvajanja iz bruto plaće (doprinosi iz bruto plaće i akontacija poreza na dohodak).
- **Bruto plaća ne obuhvata** doprinose poslodavca, tj. doprinose na bruto plaću.
- **Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plaća** po zaposlenom izračunava se dijeljenjem ukupnih isplaćenih masa plaća brojem zaposlenih koji su učestvovali u isplata plaća, a ne sa brojem zaposlenih koji se vodi u kadrovskoj evidenciji.

Podaci o prosječnoj mjesečnoj isplaćenoj neto i bruto plaći po zaposlenom iskazuju se po principu obavljenih isplata u tekućem za prethodni mjesec, što odgovara dinamici isplata u najvećem broju pravnih osoba te se i prosjek plaće po zaposlenom odnosi na mjesec za koji je isplata primljena.

- **Nominalni indeksi** neto i bruto plaća izračunavaju se iz apsolutnih iznosa prosječnih mjesečnih neto i bruto plaća za odgovarajući period.
- **Realni indeksi** neto i bruto plaća izračunavaju se dijeljenjem nominalnih indeksa neto i bruto plaća sa indeksom potrošačkih cijena.

Glavne definicije su dostupne izvještajnim jedinicama na obrascu RAD-1.

2. RELEVANTNOST

2.1. Korisnici podataka statističkog istraživanja

2.1.1. Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja

Podaci o neto i bruto plaćama za nivo Federacije BiH dostavljaju se Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine koja je nadležna za agregiranje podataka za nivo BiH i izvještavanje statističke kancelarije evropske unije, Eurosta-a.

Ključni korisnici podataka o plaćama su:

- Javni sektor: Vlada Federacije BiH, Federalno Ministarstvo za rad i socijalnu politiku, Federalno Ministarstvo finansija, Zavodi za zapošljavanje, Federalni zavod za programiranje razvoja, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO/MIO), Gender centri, Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), tijela jedinica lokalne uprave i samouprave,
- Poslovni subjekti,

- Nauka, istraživanje i obrazovanje (obrazovne ustanove, instituti i druge istraživačke ustanove, fizičke osobe),
- Opća javnost,
- Mediji (RTV kuće i printani mediji),
- Strani korisnici: Međunarodni monetarni fond (MMF), Svjetska banka, itd.
- Interni korisnici odjeljenje Nacionalnih računa.

2.1.2. Procjena korisničkih potreba

Podaci o prosječnim mjesečnim isplaćenim neto i bruto plaćama u Federaciji BiH zadovoljavaju potrebe korisnika podataka.

Na osnovu prikupljenih podataka o plaćama izračunava se prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plaća u Federaciji BiH po djelatnostima i ukupno, kao i njihovo kretanje izraženo nominalnim i realnim indeksima. Objavljeni podaci služe kao osnov za izračunavanje mnogih isplata, kao što su: najniža plaća za zaposlene u obrtu, regres za godišnji odmor, naknade za topli obrok, naknade za bolovanja, usklađivanje penzija, određivanje odštete radi izgubljene zarade pravnih i fizičkih osoba u sudskim sporovima, te za ostvarivanje ostalih materijalnih prava, itd.

2.1.3. Mjerenje percepcije i zadovoljstva korisnika

Na nivou Federalnog zavoda za statistiku uspostavljena je anketa o zadovoljstvu korisnika podacima i odnosi se na sve statističke podatke. Ne obavlja se posebno istraživanje zadovoljstva korisnika ovim proizvodom tj. ovim istraživanjem.

Zadovoljstvo korisnika uglavnom se prati preko njihovih zahtjeva za podacima određene vrste, te na osnovu učestalosti istovrsnih zahtjeva za određenim podacima odlučuje se o objavljivanju istih, ukoliko se to ocijeni opravdanim.

S obzirom na društveno-ekonomske okolnosti u BiH, podatak o plaćama je često korišten podatak u medijima. Često se analiziraju mjesečni i godišnji trendovi kretanja plaća.

2.2. Kompletnost podataka

2.2.1. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti podataka (R1)

Budući da statističko istraživanje o plaćama nije uređeno posebnom regulativom ni uredbom, ovaj pokazatelj se ne računa.

3. TAČNOST I POUZDANOST PROCJENE

3.1. Greška uzorkovanja

3.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Greška uzorkovanja (A1)

Statističko istraživanje o plaćama se ne zasniva na metodi uzorka, tako da se ne rade greške uzorkovanja.

3.1.2. Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja

Ne primjenjuje se uzorkovanje za statističko istraživanje o plaćama.

3.2. Neuzoračke greške

3.2.1. Neuzoračke greške – Greške obuhvata

Greška obuhvata može nastati zbog promjena statusa i broja zaposlenih u izvještajnim jedinicima koje su obuhvaćene adresarom. Adresar se mjesečno ažurira tako da se moglo desiti da se tokom mjesečnog prikupljanja podataka, kroz RAD-1, utvrdi da broj zaposlenih ne odgovara broju zaposlenih iz obuhvata. To nije problem ukoliko se radi o broju zaposlenih od 10 ili više, jer se obuhvata onaj broj zaposlenih koji su izvještajne jedinice popunile na obrascu RAD-1.

Međutim, ukoliko se ustanovi da su kroz adresar obuhvaćene izvještajne jedinice za koje se pokazalo da imaju manje od 10 zaposlenih (prekomjeran obuhvat), takve će se isključiti iz adresara i obrnuto. Subjekti koji nisu uključeni u adresar (nedovoljan obuhvat), jer su u SPR imali manje od 10 zaposlenih, a kroz druga istraživanja se konstatuje da je broj zaposlenih veći od 10, naknadno će se obuhvatiti kroz adresar. Također i novoosnovani subjekti u toku godine se uključuju u adresar, a ugašeni poslovni subjekti se isključuju iz obuhvata.

Kako istraživanje nije bazirano na uzorku radi se mjesečna analiza i prilagođavanje obuhvata.

3.2.1.1. *Indikator kvaliteta i učinka - Stopa prekomjernog obuhvata (A2)*

Vrši se mjesečno ažuriranje obuhvata i adresara tako da, ukoliko se ustanovi postojanje prekomjernog obuhvata, isti se rješava.

3.2.1.2. *Indikator kvaliteta i učinka – Udio zajedničkih jedinica (A3)*

Za statističko istraživanje o prosječnim mjesečnim isplaćenim plaćama zaposlenih u Federaciji BiH postoji samo jedan izvor podataka i zasnovan je na obuhvatu plaća od pravnih osoba koje su obuhvaćene adresarom.

3.2.1.3. *Greška nedovoljnog obuhvata*

Greška nedovoljnog obuhvata može nastati iz razloga što je broj zaposlenih u okviru za formiranje adresara manji od 10, a situacija na terenu pokazuje drugačije stanje. U tom slučaju, ukoliko se otkrije kroz druga istraživanja da je broj zaposlenih veći od 10, subjekat se naknadno uključuje u adresar.

3.2.1.4. *Mjere za smanjenje grešaka obuhvata*

Mjere za smanjenje grešaka obuhvata su redovno ažuriranje adresara jedinica posmatranja na osnovu statističkog poslovnog registra. Greške prekomjernog ili nedovoljnog obuhvata svedene su na minimum. Najbolji instrumenti za eliminisanje grešaka obuhvata su stalni kontakti Službi za statistiku u kantonima sa izvještajnim jedinicama.

3.2.2. *Neuzoračke greške - Greške mjerenja*

Prije nego se pristupi unosu podataka, papirni obrasci se vizuelno pregledaju i ukoliko se uoče neke nepravilnosti u podacima, koje se ne mogu korigovati na osnovu ostalih podataka, osoba zadužena za ovu kontrolu uspostavlja telefonski kontakt sa izvještajnom jedinicom i tako sazna prave informacije na osnovu kojih koriguje podatke na upitniku.

U toku samog unosa podataka u elektronsku bazu podataka (microsoft access - softver za unos i obradu podataka iz mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaćama), podaci se drugi put kontrolišu. U program za unos podataka iz obrasca ugrađene su kontrole koje onemogućavaju da se u bazu unesu računski i logički neispravni podaci. To su i hard i soft kontrole koje ili zaustavljaju unos, ne dozvoljavaju unos neispravnih podataka, ili samo šalju poruku opomene da su podaci izvan određenih postavljenih granica. Ovakav način unosa obezbjeđuje da nakon završenog unosa imamo bazu sa računski čistim podacima. Poslije završenog unosa podataka neophodno je podatke porediti sa podacima iz prethodnog mjeseca ili perioda, jer nije moguće sve kontrole izvršiti prilikom unosa podataka. Ukoliko je neophodno i u ovoj fazi se ponovo kontaktira izvještajna jedinica, da bi se korigovali podaci.

3.2.2.1. *Razlozi za nastanak grešaka mjerenja*

Najčešći razlozi za nastanak greške mjerenja su:

- Nerazumijevanje metodologije od strane izvještajnih jedinica,
- Obrazac ne popunjava uvijek isto lice,
- Slučajne greške prilikom upisivanja podataka u obrazac,
- Nedovoljna pažnja prilikom unosa podataka u projekat.

3.2.2.2. *Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja*

Najznačajniji instrumenti za smanjenje pojave grešaka prilikom popunjavanja obrasca su uputstva koja se izvještajnim jedinicama dostavljaju na obrascu, a koja detaljno opisuju način njegovog popunjavanja. Od velikog značaja jeste i kontaktiranje izvještajnih jedinica od strane metodologa u cilju tumačenja metodoloških objašnjenja direktno i ukazivanje na najčešće greške nastale prilikom popunjavanja obrasca. Važna faza u pripremi istraživanja je održavanje instruktaže za zaposlene u Službi za statistiku u kantonima koji vrše prikupljanje i unos podataka i imaju direktan kontakt sa izvještajnom jedinicom. Ovo omogućava da osobe u Službi za statistiku u kantonima na pravi način razumiju sva pitanja iz obrasca što rezultira manjim brojem neispravnih odgovora. Posebna pažnja prilikom održavanja instruktaža se posvećuje promjenama u obrascu, ukoliko postoje.

3.2.2.3. *Indikator kvaliteta i učinka – Stopa uređivanja podataka (A9)*

Greške koje nastanu prilikom popunjavanja obrasca od strane izvještajne jedinice, ispravljaju se u papirnoj formi od strane osobe odgovorne za istraživanje u Službi za statistiku u kantonima, kao i prilikom unosa podataka prema ugrađenim formalnim i logičkim kontrolama. Nakon što su baze podataka iz svih kantona Federacije BiH dostupne Odsjeku za statistiku tržišta rada, vrše se dodatne kontrole i korekcije, ukoliko je to potrebno. Trenutno ne postoje evidencije o ispravkama u fazi uređivanja podataka koji bi omogućio mjerenje stope editovanja podataka.

3.2.3. Neuzoračke greške - Greške neodgovora

3.2.3.1. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa neodgovora izvještajne jedinice (A4)

Neodgovor se javlja u slučaju da adresar sadrži netačne podatke o adresama i brojevima telefona izvještajnih jedinica, kada nije moguće ostvariti kontakt, kao i zbog odbijanja dostavljanja izvještaja od strane izvještajne jedinice.

Sve izvještajne jedinice iz adresara za 2018. godinu koje nisu dostavljale izvještaje u 2018. godini tretirale su se kao neodgovor, bez obzira na razlog neodgovora. Od ukupnog broja izvještajnih jedinica obuhvaćenih adresarom za 2018. godinu, neodgovor je bio 569 (Tabela 1.).

Stopa neodgovora je = $569 / 8276 \times 100 = 6,9\%$.

Tabela 1. Stopa neodgovora za 2018.

Posmatrani period	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar	prosjeck
Broj jedinica posmatranja	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276	8.276
Broj neodgovora	619	582	550	533	550	546	565	566	594	577	572	572	569
Stopa neodgovora	7,5	7,0	6,6	6,4	6,6	6,6	6,8	6,8	7,2	7,0	6,9	6,9	6,9

3.2.3.2. Indikator kvaliteta i učinka - Stopa neodgovora varijable (A5)

Ne raspolaze se informacijama koje omogućavaju izracunavanje stope neodgovora varijable.

3.2.3.3. Postupci u slučaju neodgovora

U slučaju da nedostaju pojedini podaci ili se radi o nekonzistentnim podacima uspostavlja se kontakt sa izvještajnom jedinicom sa ciljem da se izvještaj popuni na način kako to metodologija zahtjeva. Izuzetno u slučaju neodgovora na kompletan izvještaj ili samo za pojedina pitanja, kao i u slučaju odstupanja, nedosljednosti i grešaka koje nije moguće ispraviti kroz ponovni kontakt sa izvještajnom jedinicom vrši se imputiranje podataka na osnovu dostupnih podataka za jedinicu posmatranja iz prethodnog mjeseca.

3.2.3.4. Postupci za smanjenje stope neodgovora

Da bi se smanjila stopa neodgovora najčešće se koriste sljedeći postupci:

- Višestruko kontaktiranje izvještajne jedinice (u slučaju spriječenosti),
- Obavještanje izvještajne jedinice o imenu i broju telefona kontakt lica koje može pozvati u slučaju bilo kakvih pitanja,
- Fleksibilnost rokova dostavljanja izvještaja (mogućnost pomjeranja rokova dostavljanja podataka),
- Kombinovanje više različitih načina prikupljanja podataka (telefon, elektronska pošta),
- Pisanje preciznijih metodoloških objašnjenja, koja se odnose na određeno pitanje (varijablu),
- Slanje urgencija izvještajnim jedinicama sa pozivanjem na obavezu dostavljanja podataka, na što ih obavezuje Zakon o statistici u Federaciji BiH.

3.2.4. Imputacija

3.2.4.1. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa imputiranih podataka (A7)

Ne postoji precizna evidencija o broju imputiranih varijabli. Procijenjeno je da je stopa neodgovora oko 0,1% i da se najčešće pojavljuje kod varijable broj plaćenih sati od strane poslodavca na koje se odnosi ukupna isplata. U slučaju neodgovora jedinice posmatranja koja je aktivna, radi se imputacija podataka iz prethodnog mjeseca.

3.2.5. Revizije

3.2.5.1. Indikator kvaliteta i učinka - Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Nije planirana niti provedena revizija podataka za statistiku plaća.

4. PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVE

4.1. Pravovremenost objave

Pravovremenost objavljivanja podataka predstavlja interval između posmatranog perioda na koji se podatak odnosi i datuma objavljivanja prema kalendaru publikovanja Federalnog zavoda za statistiku.

4.1.1. Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave prvih rezultata (TP1)

Mjesečni podaci o prosječnim isplaćenim neto i bruto plaćama objavljuju se u prosjeku 45 dana nakon isteka posmatranog perioda (Tabela 2.).

Tabela 2. Pravovremenost objavljivanja podataka o plaćama za 2018.

Posmatrani period	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar	prosjeak
Datum objavljivanja	15.03	13.04	14.05	14.06	13.07	15.08	14.09	15.10	15.11	14.12	15.01.2019.	15.02.2019.	15.02.2019.
Interval objavljivanja (dana)	43	44	44	45	43	46	45	45	46	44	46	46	46

4.1.2. Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost objave konačnih rezultata (TP2)

Prethodni rezultati su ujedno i konačni.

4.2. Tačnost objave

Tačnost objavljivanja podataka predstavlja interval između posmatranog perioda na koji se podatak odnosi i datuma objavljivanja prema kalendaru publikovanja Federalnog zavoda za statistiku.

4.2.1. Indikator kvaliteta i učinka - Tačnost objave (TP3)

Datum objavljivanja podataka o plaćama nije odstupao od planiranog datuma objavljivanja prema kalendaru publikovanja Federalnog zavoda za statistiku (Tabela 3.).

Tabela 3. Tačnost objavljivanja podataka o plaćama za 2018.

Posmatrani period	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar	prosjeak
Planirani datum objavljivanja	15.03	13.04	14.05	14.06	13.07	15.08	14.09	15.10	15.11	14.12	15.01.2019.	15.02.2019.	15.02.2019.
Stvarni datum objavljivanja	15.03	13.04	14.05	14.06	13.07	15.08	14.09	15.10	15.11	14.12	15.01.2019.	15.02.2019.	15.02.2019.
Odstupanje stvarnog od planiranog datuma objavljivanja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4.3. Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti objave

Nije bilo kašnjenja u objavljivanju rezultata, podaci su objavljeni u predviđenim rokovima.

5. USKLAĐENOST I UPOREDIVOST

5.1. Usklađenost

5.1.1. Indikator kvaliteta i učinka – Usklađenost između različitih izvora podataka (CH1)

Nije bilo usklađenosti plaća iz drugih izvora.

5.1.2. Razlozi za veća odstupanja

5.2. Uporedivost

5.2.1. Indikator kvaliteta i učinka – Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1)

Računanje ovog indikatora nije primjenjivo kod statistike plaća.

5.2.2. Indikator kvaliteta i učinka – Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)

Istraživanje o plaćama provodi se dugi niz godina. Nakon početka primjene nove klasifikacije djelatnosti KD BiH 2010, urađen je preračun serije podataka od 2005. godine. Tako da se može reći da je serija uporediva od 2005. do 2018. godine, za 14 godina. Dužina uporedive vremenske serije = $14 \times 12 = 168$ mjeseci.

5.2.3. Prekidi u vremenskim serijama

Nije bilo prekida vremenskih serija od 2005. godine. Podaci za ranije godine postoje, prikupljeni su i obrađeni po istoj metodologiji, ali po staroj klasifikaciji djelatnosti, KD BIH 2006. Ovo onemogućava poređenje podataka po djelatnostima za periode prije 2005. godine.

5.3. Geografska uporedivost

5.3.1. Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema

Trenutno ne postoji jedinstveni pravni osnov za prikupljanje podataka o plaćama tako da svaka zemlja ima svoje metode za prikupljanje podataka i svoje definicije plaća zasnovane na nacionalnom zakonodavstvu.

5.4. Desezoniranje

Podaci statističkog istraživanja o plaćama se ne desezoniraju.

6. DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT

Korisnici statističkih podataka mogu lako i jednostavno doći do raspoloživih podataka o statistici plaća.

6.1. Saopćenje u kojima se objavljuju podaci

Prema kalendaru objavljivanja podataka o plaćama, prvi rezultati se objavljuju u saopćenjima 45 dana od kraja referentnog mjeseca, tačnije oko 15. u mjesecu.

U saopćenju su prikazani konačni podaci o prosječnoj mjesečnoj isplaćenju neto i bruto plaći po područjima Klasifikacije djelatnosti, kao i kretanje neto plaća izraženo nominalnim i realnim indeksima.

Mjesečna Saopćenja su dostupna na adresi:

- <http://fzs.ba/index.php/publikacije/saopcenjapriopcenja/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place-2/>

6.2. Publikacije u kojima se objavljuju podaci

Podaci o prosječnim plaćama objavljuju se u slijedećim publikacijama:

- Publikacija „Mjesečni statistički pregled Federacije BiH“,
- Mjesečni statistički pregled Federacije BiH po kantonima,
- Tematski bilten „Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH“,
- "Federacija BiH u brojkama",
- "Kantoni u brojkama",
- "Statistički godišnjak/ljetopis Federacije BiH".

Tematski bilteni Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH su dostupni na adresi:

- <http://fzs.ba/index.php/publikacije/godisnji-bilteni/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place/>

Ključne statistike objavljuju se za nivo Federacije BiH, kantona i općina.

Podaci za nivo Federacije BiH, publikuju se prema područjima i oblastima, a za nivoe kantona prema područjima djelatnosti KD BiH 2010. Za nivoe općina podaci se publikuju samo ukupno, bez podjele na djelatnosti. Razlog za ovo je povjerljivost i zaštita individualnih podataka, na što nas obavezuje Zakon o statistici u Federaciji BiH, članovi 36-39.

Naime, u pojedinim općinama područja djelatnosti su predstavljena sa malim brojem izvještajnih jedinica, do 3 izvještajne jedinice, što onemogućava objavu podataka, a u cilju zaštite individualnih podataka.

6.3. On – line baza podataka

Podaci o plaćama nisu dostupni putem on – line baze podataka.

6.4. Pristup mikropodacima

Mikropodaci nisu dostupni.

6.5. Dostupnost metodološke dokumentacije

Sastavni dio publikacija za statistiku plaća su metodološka objašnjenja sa definicijama osnovnih indikatora i pojmova. Detaljna uputstva za popunjavanje obrasca Mjesečni izvještaj o zaposlenima i plaći (RAD-1) se nalaze u samom obrascu ispod svake tabele.

Metodološka uputstva su dostupna na adresi:

<http://fzs.ba/index.php/klasifikacije-i-metodologije/english-metodologije/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place/>

6.6. Mjere za poboljšanje razumljivosti diseminiranih rezultata

Podaci su jasno diseminirani.

6.7. Indikator kvaliteta i učinka – Korištenje (konsultovanje) setova podataka (AC1)

Nije riješena procedura za evidenciju broja pristupa podacima o plaćama.

6.8. Indikator kvaliteta i učinka – Meta podaci konsultacije (AC2)

Nije riješena procedura za evidenciju broja pristupa podacima o plaćama.

6.9. Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)

Sistem meta podataka nije razvijen za statističko istraživanje o plaćama.

7. TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA

7.1. Troškovi provođenja statističkog istraživanja

Godišnji operativni troškovi za provođenje istraživanja o plaćama iskazuju se kroz materijalne troškove i broj utrošenih sati rada zaposlenih u Federalnom zavodu za statistiku.

Troškovi uključuju sljedeće stavke:

- troškove štampanja upitnika,
- otprema instrumentarija kantonalnim službama/uredima za statistiku,
- distribuciju instrumentarija izvještajnim jedinicama,
- troškove telefona, faxesa,
- troškove zaposlenih koji su angažovani na istraživanju (metodolozi, IT osoblje).

Nije izvršen poseban obračun troškova po pojedinačnim stavkama.

Za statističko istraživanje o plaćama za 2018. godinu, Službama za statistiku u kantonima dostavljeno je oko 148.000 obrazaca Mjesečni izvještaj o zaposlenima i plaći (RAD-1).

7.2. Opterećenost davalaca podataka

Nisu raspoloživi podaci o opterećenosti izvještajnih jedinica.

7.3. Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti

Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti mogu biti:

- Korištenje administrativnih izvora podataka,
- Promovisanje korištenja elektronskog upitnika.

8. POVJERLJIVOST

8.1. Povjerljivost - politika

Povjerljivost statističkih podataka koji se prikupljaju za potrebe statistike plaća, podliježe zakonskim okvirima povjerljivosti. Podaci se koriste isključivo u statističke svrhe.

U toku izvršavanja svojih zadataka utvrđenih Zakonom o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za statistiku i ovlašćeni organi i ustanove djeluju u skladu sa:

- Zakonom o statistici u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ 63/03 i 9/09)
- Zakonom o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11, 89/11),
- Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 32/01).

8.2. Povjerljivost – postupanje sa podacima

Statističku povjerljivost određuju članovi 36. do 39. Zakona o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" 63/03 i 9/09) i svi zaposlenici Federalnog zavoda za statistiku dužni su ih se pridržavati:

Član 37. - "Tokom prikupljanja, obrade i distribucije statističkih podataka Federalni zavod i drugi zakonom ovlašćeni organi i ustanove poduzeće sve neophodne mjere organizacione, regulatorne, upravne i tehničke prirode koje su potrebne da se zaštiti povjerljivost podataka od nedozvoljenog pristupa, objavljivanja i korišćenja u druge a ne u statističke svrhe."

Član 38. - "Osobe koje imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon prestanka radnog odnosa."

Član 39. - "U svrhe obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti Federalni zavod i ovlašćeni organi za poslove statistike mogu, na osnovu pisanog zahtjeva, davati individualne podatke, bez da se iz tih podataka može direktno ili indirektno prepoznati individualna izvještajna jedinica.

O korištenju statističkih podataka iz stava 1. ovoga člana sklapa se poseban ugovor na osnovu kojeg se korisnik obavezuje, pod materijalnom i krivičnom odgovornošću, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da ih neće davati na uvid i korištenje neovlaštenim osobama te da će ih nakon upotrebe uništiti.

Federalni zavod i ovlašćeni organi za poslove statistike vode evidenciju o korisnicima iz stava 2. ovoga člana i svrsi za koju su statistički podaci dati na raspolaganje.

9. STATISTIČKA OBRADA

9.1. Izvor podataka

Izvor podataka za mjesečno istraživanje o plaćama su pravne osobe i njihove registrovane lokalne jedinice iz svih područja djelatnosti KD BiH 2010, koje posluju na teritoriji Federacije BiH i zapošljavaju 10 i više zaposlenih, osim pravnih osoba koje su registrovane u djelatnostima: T - Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe i Područja djelatnosti U - Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i organa, nisu obuhvaćeni istraživanjem o zaposlenima.

Izveštajne jedinice su istovremeno i jedinice posmatranja. Izveštajne jedinice (pravne osobe) daju podatke pojedinačno za jedinice u svom sastavu. U nekim slučajevima registrovane lokalne jedinice same direktno dostavljaju podatke.

9.2. Učestalost prikupljanja podataka

Izveštajne jedinice dostavljaju popunjene obrasce RAD-1 Službama za statistiku u kantonima u mjesečnoj periodici, prema rokovima utvrđenim Planom provođenja statističkih istraživanja za 2018. godinu (do 25. u mjesecu za prethodni mjesec).

9.3. Prikupljanja podataka

Mjesečni podaci o plaćama se prikupljaju izvještajnom metodom na obrascu RAD-1 od pravnih osoba, uz učešće deset Službi za statistiku u kantonima.

Izveštajne jedinice dostavljaju popunjene obrasce RAD-1 Službama za statistiku u kantonima u mjesečnoj periodici, prema rokovima utvrđenim Planom provođenja statističkih istraživanja za 2018. godinu.

Obrazac RAD-1 pravne osobe popunjavaju na osnovu podataka iz računovodstvene evidencije. Iz računovodstvene evidencije popunjavaju se podaci o isplata plaća i ostalim isplata zaposlenih, kao i podaci o isplaćenim satima rada.

Obrazac RAD-1 dostavljaju svi poslovni subjekti koji posluju na teritoriji Federacije BiH po principu teritorijalno čiste djelatnosti, na nivou općine. To znači da izvještajne jedinice koje imaju jedinice u sastavu, koje se bave djelatnošću drugačijom u odnosu na djelatnost matične

organizacije ili se nalaze van općine sjedišta matične firme, ne popunjavaju zbirne izvještaje za cijelu izvještajnu jedinicu, nego se izvještaji popunjavaju pojedinačno po jedinicama. U nekim slučajevima jedinice same za sebe popunjavaju podatke. Službe za statistiku u kantonima, po prijemu obrazaca, vrše unos i kontrolu prikupljenih podataka u bazu podataka, u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.

Unos i kontrola podataka obavljaju se putem aplikacije koja je jedinstvena za sve kantone u Federaciji BiH.

Rok za dostavljanje izvještaja od strane izvještajnih jedinica prema Službama za statistiku u kantonima je 25. u mjesecu za prethodni mjesec tekuće godine.

Rok Službama za statistiku u kantonima prema centralnoj statističkoj instituciji – Odsjeku za statistiku tržišta rada je do 9. u mjesecu za mjesec prije prethodnog.

Rok završetka obrade mjesečnih podataka o zaposlenima i plaći u Federalnom zavodu za statistiku je oko 15. u mjesecu..

Obrazac RAD-1 dostupan je na adresi:

<http://fzs.ba/index.php/statisticke-oblasti/stanovnistvo-i-drustvene-statistike/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place/>

9.4. Validacija podataka

Obrada podataka Statistike plaća organizovana je u centrali Federalnog zavoda za statistiku u Odsjeku za statistiku tržišta rada, dok se unos vrši u Službama za statistiku u kantonima.

Podaci sa obrasca RAD1 se unose u bazu podataka putem aplikacije za unos podataka koja sadrži formalne i logičke kontrole koje su postavljene po zahtjevu metodologa iz Odsjeka za statistiku tržišta rada. Kontrole se odnose na provjeru računске ispravnosti popunjenih podataka i logičkih veza između pojedinih obilježja. Kontrola obuhvata vrši se u Službama za statistiku u kantonima.

Prikupljeni izvještaji od izvještajnih jedinica podliježu prvo vizuelnoj kontroli popunjenosti svih polja u obrascu. Ukoliko se uoči da nedostaje neka od ključnih varijabli na izvještaju, kontaktira se izvještajna jedinica. Također, ukoliko se radi o neodzivu, pokušava se uspostaviti kontakt sa izvještajnom jedinicom kako bi se obezbijedili podaci. Ovo je posebno važno ako se radi o velikim poslovnim subjektima, koji znatno utiču na ukupan rezultat.

Nakon vizuelne kontrole, obrasci se unose u projekat za unos podataka koji sadrži formalne i logičke kontrole koje su postavljene po zahtjevu metodologa iz Odsjeka za statistiku tržišta rada. Kontrole se odnose na provjeru računске ispravnosti popunjenih podataka, kao i logičko povezivanje i međusobni odnosi između podataka.

Podaci se također porede sa podacima za iste subjekte iz prethodnog mjeseca ili perioda, kako bi se omogućilo praćenje nelogičnih kretanja u podacima. U program za unos podataka postavljeni su dozvoljeni rasponi vrijednosti za ključne varijable, koji moraju biti provjereni. Svaki odgovor koji se nade izvan dozvoljenih vrijednosti se provjerava, posebno ako se radi o velikim izvještajnim jedinicama.

Ukoliko se ustanovi da postoje greške onda se podaci ispravljaju.

9.5. Kompilacija podataka

U slučaju da nedostaju pojedini podaci ili se radi o nekonzistentnim podacima, uspostavlja se kontakt sa izvještajnom jedinicom sa ciljem da se izvještaj popuni na način kako to metodologija zahtjeva. U pojedinim slučajevima neophodno je uraditi imputacije nedostajućih podataka pri čemu se koriste raspoloživi podaci iz prethodnog mjeseca.

Obrada podataka o isplaćenim plaćama za mjesec izvještavanja obuhvata isplaćene plaće za izvještajni mjesec, zaostale isplate plaća i isplate razlika za ranije mjesece a isplaćene u mjesecu izvještavanja.

9.6. Prilagođavanja

9.6.1. Sezonsko prilagođavanje

Na podacima statističkog istraživanja o plaćama ne radi se sezonsko prilagođavanje.